

STORTINGET

Innst. 467 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:229 S (2020–2021)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Bengt Fasteraune, Ole André Myhrvold og Sandra Borch om økte lokale ringvirkninger av verneområdene og Norges nasjonalparker

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen flytte flere statlige arbeidsplasser ut til verneområdepunktene og således styrke fagmiljø og lokalsamfunn der verneverdiene er.
2. Stortinget ber regjeringen styrke besøkssentrene, nasjonalparkkommunene og naturarven som verdiskaper.
3. Stortinget ber regjeringen stimulere til mer lokal verdiskaping, næringsutvikling, levedyktige bedrifter og helårlige arbeidsplasser med grunnlag i verneområdene og merkevaren Norges nasjonalparker.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Ruth Grung, Else-May Norderhus og

Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Bengt Fasteraune, Ole André Myhrvold og Sandra Borch om økte lokale ringvirkninger av verneområdene og Norges nasjonalparker.

Komiteen viser til at verneområdene representerer store naturverdier som, når de forvaltes i et generasjonsperspektiv og i tråd med verneformålet, er et viktig grunnlag for langsiktig, lokal og naturbasert verdiskaping. Særlig nasjonalparkene og de store landskapsvernområdene utgjør et grunnlag for utvikling av naturbasert reiseliv. Ordningen med lokal forvaltning bidrar til at kommunene kan se forvaltning av verneområdene i sammenheng med kommunens øvrige arealforvaltning etter plan- og bygningsloven og legge til rette for naturbasert reiseliv i og i tilknytning til verneområdene. Komiteen viser videre til at det i 2019 ble lagt frem en handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, hvor det legges til grunn en vernepolitikk som gjennom bruk skal bygge opp under både verneverdiene og gi grunnlag for økt verdiskaping.

Komiteen viser for øvrig til brev av 26. april 2021 fra statsråd Sveinung Rotevatn. Brevet er lagt ved innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, ønsker forslagsstillernes engasjement for Norges nasjonalparker og verneområder velkommen. Dette er en sak som ligger disse partiers hjerte nær, noe som også er bakgrunnen for at det meste av det som foreslås allerede er igangsatt.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, vil sikre naturmangfoldet og livsgrunnlaget for kommende generasjoner, slik at vi overlater naturen og miljøet vårt i minst like god stand som vi overtok det fra våre forfedre. En god forvaltning av verneområder er viktig i denne sammenheng.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener derfor det er viktig å bedre forvaltningen av eksisterende verneområder. Tilstanden i verneområdene er ikke god nok. I ca. 27 pst. av verneområdene er verneverdiene truet. For å bedre forvaltningen av verneområdene startet regjeringen arbeidet med nettopp å styrke forvaltning av verneområdene gjennom å

- ansette flere nasjonalpark- og verneområdeforvaltere
- innrette kartleggingen og overvåkingen i verneområdene slik at vi får nødvendig kunnskap om tilstand og utvikling
- videreføre arbeidet med å lage skjøtsels- og forvaltningsplaner
- oppdatere strategien for bruk av tiltaksmidler
- fortsatt prioritere konkrete skjøtsels- og tilretteleggingstiltak i verneområdene
- fortsatt prioritere oppsyn i verneområdene
- gjennomføre skjøtselstiltak som motvirker negative effekter av klimaendringer i verneområder
- sikre at informasjon om og profilering av nasjonalparker og andre verneområder holder høy kvalitet, følger kriteriene for merkevaren Norges nasjonalparker, og er i tråd med det enkelte verneområdes besøksstrategi
- legge til rette for at det utarbeides besøksstrategier for alle nasjonalparker
- fortsette utviklingen av besøkssentrene som viktige formidlere om norsk natur og veivisere ut i de store verneområdene
- bidra til at besøkssentrene blir gode møteplasser for samarbeid mellom frivillige organisasjoner, næringsliv og offentlig forvaltning
- oppfordre verneområdestyrene og omkringliggende kommuner til å samarbeide om etablering av gode helhetlige opplevelser, spesielt i nasjonalparkkommuner.

Komiteen viser til at natur har en viktig plass i den norske folkesjelen, og at nasjonalparkene våre representerer noe av det flotteste av norsk natur. Verneområdeforvaltning, besøkssentrene, nasjonalparkkommunene og andre aktører har ulike roller relatert til verneverdiene, med muligheter for å samarbeide for å få til fornuftig bruk av områdene, uten at det forringer verneverdiene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti mener at lokal forvaltning av verneområder gjennom verneområdestyrene og en ny visuell identitet med grunnlag i merkevaren Norges nasjonalparker åpner porten til nye opplevelser, senker terskelen for besøk og øker kunnskapen om naturen. Nasjonalparkene gir mulighet for både økonomisk, kulturell, sosial og miljømessig verdiskaping.

Det er, slik komiteens medlemmer fra Senterpartiet ser det, viktig at lokal forvaltning fører til at arbeidsoppgavene i større grad skjer i områdene hvor nasjonalparkene og verneområdene finnes. Disse medlemmer mener det må stimuleres til lokal verdiskaping, næringsutvikling, levedyktige bedrifter og helårslige arbeidsplasser med grunnlag i nasjonalparkforvaltning og merkevaren Norges nasjonalparker.

Komiteen ser behovet for en bærekraftig utvikling og bred verdiskaping som kombinerer vern av naturverdier og fornuftig bruk. Eierskap, identitet og stolthet er, etter komiteens syn, en forutsetning for godt vertskap, noe som skaper verdier både for gjesten, lokalsamfunnet, bedriften og kommunen hvor verneområdene er.

Komiteen vil understreke at verdiskaping er mer enn økonomisk fortjeneste for enkeltpersoner eller enkeltbedrifter. Det er hensiktsmessig å fokusere på flere former for verdiskaping og gjennom det sikre en bærekraftig utvikling, øke verdiskaping for lokalsamfunnet og ivareta verdiene i naturen på lang sikt. Komiteen ser at det for nasjonalparkkommunene vil være viktig hvordan de besøkende opplever helheten med overnatting, lokal mat og natur- og kulturopplevelser. Komiteen mener at nasjonalparkkommunenes oppgaver og roller betyr at de har gode forutsetninger for å kunne bli sentrale aktører i arbeidet med å implementere merkevaren Norges nasjonalparker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, mener at det derfor er viktig å gi nasjonalparkkommunene økt oppmerksomhet siden nye kriterier krever nært samarbeid med forvaltning, oppsyn og naturveiledning.

Flertallet viser til at distriktsnæringsutvalget og distriktsdemografiutvalget gjennom NOU 2020:12 «Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn» og NOU 2020 «Det handler om Norge» har kommet med klare anbefalinger om at mer av verdiskapingen i distriktene må forbli der den skapes for å bidra til en ønsket demografisk utvikling med levende lokalsamfunn. Ungdommens distriktspanel har også gitt sine anbefalinger for en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom anbefalinger i 10 punkt.

Flertallet viser til at 6. mai 2021 overrakte Innovasjon Norge ny nasjonal reiselivsstrategi til næringsministeren. Den peker i samme retning når den snakker om bred (økonomisk, kulturell, sosial og miljømessig) verdiskaping, FNs bærekraftsmål og de 10 bærekraftsprinsippene.

Flertallet mener at det bør opprettes minst tre piloter i store forvaltningsknutepunkt for å starte utflytting av statlige funksjoner og oppgaver (nasjonale oppgaver). Pilotene skal legges til knutepunkt med ansvar for mye vernet areal og mange kommuner og flere nasjonalparkkommuner involvert.

På denne bakgrunn vil komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen flytte flere statlige arbeidsplasser ut til verneområdepunktene og således styrke fagmiljø og lokalsamfunn der verneverdiene er.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke besøkssentrene, nasjonalparkkommunene og naturarven som verdiskaper.»

«Stortinget ber regjeringen stimulere til mer lokal verdiskaping, næringsutvikling, levedyktige bedrifter og helårige arbeidsplasser med grunnlag i verneområdene og merkevaren Norges nasjonalparker.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen flytte flere statlige arbeidsplasser ut til verneområdepunktene og således styrke fagmiljø og lokalsamfunn der verneverdiene er.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen styrke besøkssentrene, nasjonalparkkommunene og naturarven som verdiskaper.

II

Stortinget ber regjeringen stimulere til mer lokal verdiskaping, næringsutvikling, levedyktige bedrifter og helårige arbeidsplasser med grunnlag i verneområdene og merkevaren Norges nasjonalparker.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 18. mai 2021

Ketil Kjenseth

leder

Lene Westgaard-Halle

ordfører

**DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Energi og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Dykkar ref

Vår ref
21/1251-

Dato
26. april 2021

Representantforslag 229 S (2020-2021) om auka lokale ringverknadar av verneområda og Noregs nasjonalparker

Eg viser til brev 19. april 2021 frå Stortingets energi- og miljøkomite om representantforslag frå stortingsrepresentantane Siv Mossleth, Kari Anne Bøkestad Andreassen, Bengt Fasteraune, Ole André Myhrvold og Sandra Borch om auka lokale ringverknadar av verneområda og Noregs nasjonalparker.

Våren 2019 la regjeringa fram ein handlingsplan for styrka forvaltning av verneområda. I planen skriv regjeringa mellom anna :

"Regjeringen legger til grunn at en vernepolitikk som gjennom bruk både bygger opp under verneverdiene og gir grunnlag for verdiskaping, er et viktig virkemiddel i norsk naturforvaltning. Verneområdene representerer store naturverdier som, når de forvaltes i et generasjonsperspektiv og i tråd med verneformålet, er et viktig grunnlag for langsiktig, lokal og naturbasert verdiskaping. Særlig nasjonalparkene og de store landskapsvernområdene utgjør et grunnlag for utvikling av naturbasert reiseliv. Ordningen med lokal forvaltning bidrar til at kommunene kan se forvaltning av verneområdene i sammenheng med kommunens øvrige arealforvaltning etter plan- og bygningsloven og legge til rette for naturbasert reiseliv i og i tilknytning til verneområdene."

I handlingsplanen legg regjeringa opp til å gjere nettopp det representantane tek til orde for i forslaget. Det går mellom anna fram av planen at regjeringa vil

- tilsette fleire nasjonalpark- og verneområdeforvaltarar
- legge til rette for at det blir laga besøksstrategiar for alle nasjonalparkane

- fortsette utviklinga av besøkssenter som viktige formidlarar om norsk natur og vegvisarar ut i dei store verneområda
- bidra til at besøkssentera blir gode møteplassar for samarbeid mellom frivillige organisasjonar, næringsliv og offentlig forvaltning
- oppmode verneområdestyra og omkringliggende kommunar til å samarbeide om etablering av gode heilskaplege opplevingar, spesielt i nasjonalparkkommunar
- vidareføre verdiskapingsprogrammet for villrein fjella.

Regjeringa har satt av midlar til å tilsette sju nye verneområdeforvaltarar, og har sikra midlar til meir naturoppsyn. Så langt som mogleg får desse forvaltarane arbeidsplass i miljø saman med naturoppsyn, besøkssenter og andre personar med liknande oppgåver. Slike forvaltningsknutepunkt gir god informasjonsflyt og samarbeid og arbeidsplassar i distrikta.

Midlane til konkrete forvaltningstiltak i verneområda er auka med nesten 40 prosent i regjeringsperioden – frå 65,7 mill. kroner i 2013 til 90,4 mill. kroner i 2021. Dette gir grunnlag for meir lokal verdiskaping. Eit konkret eksempel på bruk av slike midlar er tilrettelegginga på Sognefjellet for å kunne oppleve Jotunheimen nasjonalpark på ein enkel måte.

Eg vil også trekke fram arbeidet med ny felles merkevare- og kommunikasjonsstrategi for Noregs nasjonalparkar. Merkevara Norges nasjonalparkar skal samle alle verneområde, besøkssenter, nasjonalparklandsbyar og -kommunar under ein felles visuell identitet. Miljødirektoratet har utvikla ein designmanual som gir råd og rettleiing om bruk av merkevara. Merkevara skal legge til rette for å få fleire besøkande inn i nasjonalparkane, der naturen toler det. Merkevara skal også bidra til tettare samarbeid mellom forvaltningsstyresmaktane, kommunane, reiselivsnæringa og friluftslivsorganisasjonane. Det blir stilt høge krav til kvalitet, og krava er like for alle aktørar. Merkevara er fleksibel, men alt skal være einskapleg med tanke på til dømes design, språk og kart. Eit verneområde skal ha ein besøksstrategi før merkevara kan bli innført i det aktuelle området.

Det bringar meg over til innsatsen med å lage besøksstrategiar. Gode og gjennomtenkte besøksstrategiar er viktige både for ivaretaking av verneverdiane og for moglegeheita til berekraftig verdiskaping i lokalsamfunna. Besøksstrategiane skal bidra til at verneverdiane blir tekne vare på i samsvar med verneformålet, og bidra til at nasjonalparkane og andre verna område blir attraktive besøksmål, gir enda betre opplevingar for dei besøkande og auka verdiskaping for lokalt nærings- og reiseliv. Målet er høg kvalitet i alle ledd. Arbeidet med å lage besøksstrategiar er godt i gang. Mange verneområdestyre har laga slike strategiar, og fleire er på trappene.

Vi fortset satsinga på besøkssenter for nasjonalparkane og har gitt midlar til tre nye nasjonalparksenter. Miljødirektoratet har nyleg autorisert to nye senter for Raet og Lofotodden. I tillegg er det i gang ein prosess med autorisering av senter for Jomfruland. Alle senter som er autorisert får eit årleg grunntilskot på i overkant av 1 mill. kr kvar, og dette beløpet er styrka i perioden under denne regjeringa. Vi har i dag 17 autoriserte besøkssenter for nasjonalpark.

Det er eit mål for regjeringa å bidra til at foreininga Norges nasjonalparkkommunar får rammeføresetnader som gjer at dei kan hjelpe medlemane med å implementere merkevara Noregs nasjonalparkar. Seinast i årets budsjett har regjeringa dobla grunntilskottet til foreininga Norges nasjonalparkkommuner.

Programmet "Villrein fjellet som verdiskaper" har som formål å stimulere til brei verdiskaping knytt til dei ti nasjonale villreinområda, særleg retta inn mot ulike delar av reiselivet. Den økonomiske ramma for tilskott gjennom ordninga har auka frå ca. 5 mill. kr årleg for perioden 2017-2019, til 8 mill. kr årleg frå 2020.

Det eg her har nemnd viser at regjeringa allereie har ein god plan for å styrke lokale fagmiljø og lokalsamfunn, besøkssenter, nasjonalparkkommunar og naturarven som verdiskapar, og at regjeringa er godt i gang med å gjennomføre planen. Eg ser ikkje at det er behov for ei ny bestilling frå Stortinget om det same.

Med helsing

Sveinung Rotevatn

